

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Міжнародна економіка Економіка і бізнес Економічна аналітика
Статус дисципліни	Нормативна (обов'язкова)
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	III курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	150 годин (5 кредитів) (лекції – 36 год., практичні заняття – 36 год., СРС – 78 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, модульна контрольна робота, розрахункова робота, календарний контроль
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/ (згідно з поточним розкладом)
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лекції проводить: к.е.н., доц., доцент кафедри МЕ, Черненко Наталя Олександрівна, chernenkonnatasha0@gmail.com 0677651109 Практичні заняття проводить к.е.н., доц., доцент кафедри МЕ, Черненко Наталя Олександрівна, chernenkonnatasha0@gmail.com
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

ФК 2 - Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

ФК 8- Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

А також:

- опанувати що таке трудові відносини, умови формування і використання трудового потенціалу;
- розуміти категорії, поняття, механізми забезпечення розвитку і ефективного використання трудового потенціалу та формування соціально-трудова відносин в Україні;
- аналізувати процеси, що проходять у: змінах в зайнятості, формуванні і розвитку системи нових соціально-трудова відносин, становленні і функціонуванні ринку праці, про сучасні підходи до управління людськими ресурсами, про зміст і елементи організації праці, оцінку його ефективності і оплати, місці та ролі МОП в регулюванні соціально-трудова відносин;
- виявляти засади та уміння адаптуватися (приспосовуватися) до сучасного, мінливого ринку праці та системи нових соціально-трудова відносин, з метою зменшенню рівня соціальної напруги в суспільстві;
- управляти трудовим процесом та вмінні регулювати відносини у соціально-трудова сфері.

Знання, які отримали студенти під час вивчення цього кредитного модуля (дисципліни), дають змогу глибше освоїти такі важливі курси, як: «Менеджмент», «Організація виробництва», «Трудове законодавство», «Логістика» та ін.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Предмет навчальної дисципліни: соціально-трудові відносини на макро- і мікрорівні та закономірності їх розвитку, тобто праця як доцільна діяльність людей, що завжди й одночасно є взаємодією між людиною і природою, відношенням між людьми в процесі і з приводу виробництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 5 - Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6 - Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 10 - Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11 - Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12 - Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 18 - Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

А також:

Знання: загальні положення про роль праці в розвитку людини і суспільства; основні форми прояву праці; основні принципи соціального захисту населення; сутність, критерії і показники ефективності праці; продуктивність праці і методи її виміру; фактори і резерви росту продуктивності праці; сутність і значення організації праці, її місце в системі організації діяльності; елементи організації праці і її форми; задачі, принципи, методи нормування праці на підприємстві; показники рівня життя населення; основи організації заробітної плати в сучасних умовах; тарифну систему оплати праці; систему доплат і надбавок до тарифу; форми і системи оплати праці, у тому числі працівників бюджетної сфери; механізм активізації відносини до праці.

Уміння: розрізняти основні форми прояву праці в розвитку людини і суспільства; визначати соціально-економічну роль праці в розвитку людини і суспільства; визначати потреби в трудових ресурсах; визначати забезпеченість робочою силою; визначати показники ефективності праці; обґрунтовувати основні напрямки підвищення ефективності праці; розраховувати показники продуктивності праці; проводити аналіз змісту і складності праці; досліджувати трудовий процес працівників різних категорій; розрізняти форми і системи оплати праці; визначати заробітну плату при відрядній і погодинній системах оплати праці; використовувати закордонний досвід при розробці системи керування трудовою діяльністю.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Необхідні навички для вивчення дисципліни: володіння текстовими редакторами, вміння розраховувати та пояснювати основні економічні показники, необхідні навички самостійної пошукової роботи в мережі Інтернет.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Економіка праці і соціально-трудові відносини» викладається після вивчення курсів «Політична економія», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Статистика». Програма дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» складена відповідно до місця і значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра за спеціалізацією: «Міжнародна економіка», «Економічна кібернетика», «Економіка підприємства» і охоплює всі змістові модулі:

1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. 3. Соціально-трудові відносини як система. 4. Соціальне партнерство. 5. Ринок праці та його регулювання. 6. Соціально-трудові відносини зайнятості. 7. Організація і нормування праці. 8.

Продуктивність і ефективність праці. 9. Політика доходів і оплата праці. 10. Планування праці. 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці. 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин. 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин.

Дисципліна «Економіка праці і соціально-трудові відносини» забезпечує фундамент для подальшого вивчення таких модулів, як: «Основи підприємництва», «Податкова система», «Конкуренція та конкурентоспроможність міжнародного бізнесу», «Міжнародні економічні відносини», «Світогосподарські зв'язки», «Фінанси підприємств», «Організація виробництва», «Міжнародна логістика в Індустрії 4.0», а також, слугує засобом формування у студентів системного осмислення облікового аспекту функціонування підприємства, що сприятиме більш зваженому та обґрунтованому виконанню аналітичної частини дипломної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Трудовий потенціал та його використання в сучасних умовах».

Розділ 1. Соціально-трудові відносини на ринку праці.

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни.

Тема 2. Срудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Тема 3. Соціально-трудові відносини як система.

Тема 4. Соціальне партнерство.

Розділ 2. Ринок праці та механізм його функціонування

Тема 5. Ринок праці та його регулювання.

Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості.

Змістовий модуль 2. «Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності».

Розділ 3. Нормування праці як основа організації виробництва.

Тема 7. Організація і нормування праці.

Розділ 4. Персонал підприємства та продуктивність праці.

Тема 8. Продуктивність і ефективність праці.

Розділ 5. Організація оплати праці.

Тема 9. Політика доходів і оплата праці.

Тема 10. Планування праці.

Тема 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці.

Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин.

Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Основна література.

1. Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. 2-ге вид., допов. і перероб. / О.В. Акіліна, Л.М. Ільїч. – К.: Алерта, 2012. – 820 с.

2. Акулов М. Г. Економіка праці і соціально-трудові відносини. Навч. пос. / М.Г. Акулов, А.В. Дрabanіч, Т.В. Євась та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.

3. Андрейцева І. А. **Економіка праці та соціально-трудові відносини**: навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / І. А. Андрейцева – Кам'янець-Поділ.: Сисин Я. І., 2015. – 232 с.

4. Беззубко Л.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навчальний посібник / Л.В. Беззубко, Л.І. Давиденко. – Донецьк: СПД Купріянов, 2010. – 272 с.

5. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – 3-те вид. – К.: Знання-Прес, 2002. – 387 с.

6. Буряк П. Ю. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. пос. / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, М. І. Григорьева. – К.: ЦУЛ, 2004. – 438 с.

7. Волкова О.В. Ринок праці: Навчальний посібник / О.В. Волкова. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 624 с.

8. Гаркавенко Н. О. Проблеми зайнятості та безробіття на національному ринку праці // Формування ринкових відносин в Україні. – №5, – 2008. – С.168-172.

9. Гриньова В.М. Економіка праці і соціально-трудова відносини. Навч. посіб. / Гриньова В.М., Г.Ю. Шульга – К.: Знання, 2010. – 310 с.
10. Грішнова О. А. **Економіка праці та соціально-трудова відносини**: практикум: навч. посіб. / О. А. Грішнова, О. М. Білик. – К.: Знання, 2012. – 286 с.
11. Дарченко Н.Д., Рижиков В.С., Єськов О.Л., Мікрюков О.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини. Збірник завдань і вправ: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 252 с.
12. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посіб. / за ред. В. М. Ковальова. – К.: ЦШ, 2006. – 256 с.
13. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч.-метод. посіб. / О.П. Дяків, В. М. Островецький, С. А. Прохоровська, Н. М. Слівінська ; за заг. ред. Є. П. Качана. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 316 с.
14. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навчальний посібник / Т.П.Збрицька, М.С.Татаревська, О.В. Сорока. За заг. ред. М.С. Татаревської. – Одеса: ОДЕУ, 2010 р. – 478 с.
15. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / [А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. Наук, проф. А.М. Колота. – К.:КНЕУ, 2009. – 711 с.
16. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підручник. – 5-те вид., оновлене. Затверджено МОН / Грішнова О.А. — К., 2011. – 390 с.
17. **Економіка праці і соціально-трудова відносини**: курс лекцій / В. С. Поліщук, П.А. Стрельбицький, Л. П. Дидко. – Кам'янець-Поділ.: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2014. – 220 с.
18. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / Н. І.Єсінова. –К.; Кондор, 2004. – 432 с.
19. Іляш О.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / О.І. Іляш, С.С. Гринкевич. – К.: Знання, 2010. – 476 с.
20. Завіновська Г. Т. **Економіка праці**: навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – 3-є вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 304 с.
21. Карпіщенко О. /. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб. / О. І. Карпіщенко. – К. : Університет, кн., 2006. – 264 с.
22. Ковальов В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини. Навчальний посібник / За ред. В.М. Ковальова / В.М. Ковальов, В.С. Рижиков, О.Л. Єськов, І.М. Черненко, О.А. Атаєва. – К.: Центр навч літератури, 2006. – 256 с.
23. Кодекс законів про працю України. – К.: Праця, 2004. – 368 с.
24. Колот А. М. Соціально-трудова відносини: теорія і практика регулювання: монографія / А. М. Колот. –К.: КНЕУ, 2003. – 230 с.
25. Колот А. М. Теоретичні й прикладні аспекти становлення і розвитку сторін соціально-трудова відносин та їх представницьких органів / А.М. Колот // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 8. –С. 14-25.
26. Колот А.М. Соціально-трудова відносини: теорія і практика регулювання. – КНЕУ. – К.: 2008. – 240 с.
27. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
28. Комарницький І. М. **Економіка праці та соціально-трудова відносини**: підручник / І.М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
29. Крутогорова С. Посадові інструкції: їхнє значення в регулюванні трудова відносин / С. Крутогорова // Праця і зарплата. –2007. – № 23. –черв.
30. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навчальний посібник / В.М. Лукашевич, 2-ге видання, перероб. та доповн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2010. – 424 с.
31. Махсма М. Економіка праці та соціально-трудова відносин: Навчальний посібник / М. Махсма. – К.: Атіка, 2005. – 304 с.
32. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
33. Пилипенко А.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навчальний посібник / С.М. Пилипенко, А.А. Пилипенко, І.П. Отенко. – Харків: ВИД. ХНЕУ, 2004. – 224 с.

34. Побурко Я.О. Основи організації регіональної статистики / Я.О. Побурко. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2004. – 196 с.
35. Попов С. В. Зайнятість та ринок праці в умовах ринкової економіки: (Монографія) / С. В. Попов. – Сімферополь, 2008. – 328 с.
36. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати: колект. монографія / Богиня Д. П., Куликов Г. Г., Шамота В. М., Лисого Л. С. та ін. – К.: Ін-т економіки НАН України., 2001. – 300 с.
37. Титар О. О. Ринок праці. Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання. – Харків: Вид ХДЕУ, 2004. – 100 с.

Додаткова література

1. Башкатов Б.И., Карпухина Г.Ю. Международная статистика труда: Учебник. — М.: Дело и Сервис, 2001. — 208 с.
2. Біляцький С., Хахлюк А., Мірошніченко Т. Соціальне партнерство у розв'язанні проблем зайнятості (приклад ЄС для України) // Україна: аспекти праці. — 2003. — №3. — С. 44-49.
3. Богиня Д.П., Грішкова О.А. Основи економіки праці: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2000. — 313 с.
4. Богиня Д.П., Семікіна. Трудовий менталітет у системі мотивації праці: Монографія. — Кіровоград: Поліграфія – Терція, 2002. — 226 с.
5. Еременко В.А., Еськов А.Л. Управление производительностью в условиях экономики переходного периода: Монографія / НАН Украины. — Донецк: Ин-т экономики промышленности, 2003. — 292 с.
6. Есинова Н. И. Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учеб. Пособия. — К.: Кондор, 2003. — 284с.
7. Калина А.В. Организация и оплата труда в условиях рынках (аспект ефективності): - К.: МАУП, 2001. — 312 с.
8. Ким Н.Н. Трудовой потенциал: формирование, использование, управление. — Х.: ХНУ ІМ. В. Н. Каразіна, 2003. — 250 с.
9. Ковальов В.М. та ІН. Стимулююча роль і методи оцінки трудового потенціалу. Науково практичний журнал «Продуктивність», №1, 2003. —С. 8 – 10.
10. Ковалев В.Н., Рыжиков В.С., Рыжиков С.В. Экономика труда: Учебн. пособие. — Краматорск: ДГМА, 2002. — 111 с.
11. Колотов А.М. Мотивація персоналу: Підручник. — К.: КНЕУ, 2002. — 337 с.
12. Колот А. Проблеми розбудови національної моделі соціально-трудових відносин // Україна: аспекти праці. — 2002. — №5. — С. 23-28.
13. Лібанова Е.М. Ринок праці: Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 224 с.
14. Петюх В.М. Ринок праці: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2000. — 128 с.
15. Рональд Д.Ж., Эренберг. Современная экономика труда: теория и государственная политика. — М.: Изд-во МГУ, 1996. — 800 с.
16. Роцин С.Ю., Разумова Т.О. Экономика труда. Экономическая теория: Учебн. пособие. — М.: ИНФРА, 2001. — 400 с.

Закони

1. Закон України «Про колективні договори і угоди» № 3356 від 1 липня 1993 р. // Закони України.–1997. –Т. 6.-С. 5-11.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-12>.
4. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
5. Закон України «Про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.

6. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» // Закони України, 1999. – Т.15. – С. 108-112.

7. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» № 1045 від 15 липня 1999 р. // Інвест. газ. Нормативна база. –2008. – № 30. – 4 серп.

8. Законодавство України про соціальний захист населення. – К.: Основи, 2003. – 306с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 36 годин лекцій та 36 годин практичних занять, а також виконання модульної контрольної роботи та розрахункової роботи. Практичні заняття з дисципліни проводяться з метою закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни і набуття студентами умінь і досвіду використання методики формування та використання трудового потенціалу, а також прикладним аспектам організації та нормування праці, оцінці чинних нормативів праці та можливості їх застосування в сучасних умовах господарювання. Виходячи з розподілу часу на вивчення дисципліни, рекомендується 36 практичних занять (з врахуванням часу на модульну контрольну роботу та розрахункову роботу). Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання.

№ з/п	Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання (контрольні заходи)	Термін виконання
1	Побудова формалізованих моделей типової поведінки суб'єктів ринку праці на основі аналізу прийняття рішень “агрегованими” економічними суб'єктами.	- вирішення практичних задач та кейсів; - показ слайдів, презентацій.	Задачі, тести	1-16-ий тиждень
2	Виявлення загальних закономірностей економічного розвитку трудового потенціалу, людського капіталу політики доходів та оплати праці на основі аналізу існуючих змін і тенденцій; Аналіз механізму взаємодії суб'єктів ринку праці і виявлення характеру наслідків прийнятих ними рішень для економічної кон'юнктури.	- метод проблемних ситуацій; - робота з навчальною літературою, текстом.	Тест	3-17-ий тиждень
3	Проведення власне макроекономічного аналізу політики доходів та оплати праці, тобто статистичне наповнення (підтвердження) теоретичних концепцій.	- метод ретроспекції (пригадування); - навчальний диспут; - вирішення практичних задач, кейсів.	Задачі, тести	16-18-ий тиждень

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	2
	Змістовий модуль 1. «Трудовий потенціал та його використання в сучасних умовах».
1	РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО - ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ НА РИНКУ ПРАЦІ. Лекція 1. Характеристика соціально-трудова відносин. 1. Еволюція та сучасне розуміння поняття «соціально–трудова відносини». 2. Загальна характеристика системи соціально – трудових відносин. 3. Сторони, суб'єкти, види, типи і рівні соціально – трудових відносин. 4. Роботодавці і наймані працівники в системі соціально – трудових відносин.

	<p>5. Якість трудового життя як критерій оцінки стану соціально – трудових відносин. Література основна: [1-9; 14, с. 43–78; 16, с. 13–58; 18, с. 12–108]. Додаткова: [1, 3]. Завдання на СРС. Опрацювати з першоджерел тему «Держава як суб’єкт соціально – трудових відносин».</p>
2	<p>Лекція 2. Форми соціально-трудоових відносин Тема 1. Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Праця як активний процес діяльності людини, спрямованої на створення матеріальних і духовних цінностей. 2. Основні елементи праці та їх змістовна характеристика. 3. Вплив науково-технічного прогресу на зміни змісту праці. 4. Об’єкт, предмет, мета, задачі і структура дисципліни. <p>Література основна: [1, 2-9, 10 с. 3–18, 30–36; 12, с. 13–58; 19, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3, 10, 13]. Завдання на СРС. З’ясувати механізм впливу науково-технічного прогресу на зміни змісту живої праці. Ознайомитися із визначеннями об’єкту і предмету дисципліни різними авторами підручників і посібників.</p>
3	<p>Лекція 3. Розвиток соціально-трудоових відносин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив організаційно – технічних факторів на трансформацію відносин у сфері праці. 2. Вплив змін у відносинах власності на соціально-трудоові відносини. 3. Глобалізація економіки та відповідні зміни в соціально – трудовій сфері. 4. Соціальне партнерство: сутність, роль, форми та чинники розвитку. <p>Література основна: [17, с. 9–61]. Додаткова: [5-8]. Завдання на СРС. Розібратись за допомогою першоджерел з механізмом впливу організаційно – технічних факторів на соціально – трудову сферу.</p>
4	<p>Лекція 4. Соціальне партнерство. Сутність, показники, типи і соціальних структур трудового конфлікту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно – правові засади регулювання соціально – трудових відносин у розвинутих країнах ЄС: Німеччині, Франції, Великобританії та Швеції. 2. Регулювання соціально – трудових відносин в США. 3. Оптимізація соціально – трудових відносин в Японії. <p>Література основна: [13, с. 13–58; 18, с. 33–89]. Додаткова: [10]. Завдання на СРС. Здійснити аналіз соціально – трудових відносин в розвинутих країнах у вигляді домашнього письмового завдання.</p>
5	<p>РОЗДІЛ 2. РИНОК ПРАЦІ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ Лекція 5. Ринок праці як підсистема ринкової економіки. Механізм функціонування сучасного ринку праці. Сегментація ринку праці за різними ознаками.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність понять «ринок праці», «ринок робочої сили», та «ринок робочих місць». 2. Умови виникнення та ефективного функціонування сучасного ринку праці. 3. Механізм функціонування сучасного ринку праці. 4. Індивідуальна та сукупна пропозиції на ринку праці. 5. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу. <p>Література основна: [1-9, 16, с. 13–98, 130–136; 17, с. 43-88]. Додаткова: [14, 15-17]. Завдання на СРС. Опрацювати по першоджерелам теми: «Забезпечення зайнятості населення» та «Безробіття, форми і причини».</p>
6	<p>Лекція 6. Теоретичні підходи до аналізу ринку праці. Інфраструктура ринку праці. Особливості й етапи формування ринку праці в Україні. Характеристика міжнародного та вітчизняного ринків праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тенденції розвитку та міжнародного ринку праці: глобалізація, динамізм міграційних процесів, використання міжнародних норм по праці.

	<p>2. Пожвавлення міжнародної трудової міграції, причини і наслідки.</p> <p>3. Роль «Міжнародної організації праці».</p> <p>4. Особливості і етапи формування ринку праці в Україні.</p> <p>Література основна: [13, с. 3–18, 30–36; 14, с. 13–58; 15, с. 12–68; 19, с. 9–61].</p> <p>Додаткова: [1, 3, 10, 17].</p> <p>Завдання на СРС. Ознайомитись з причинами нелегальної трудової міграції. Підготуватись до тестового експрес-контролю на лекції.</p>
	<p>Змістовий модуль 2. «Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності».</p>
7	<p>РОЗДІЛ 3. НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА</p> <p>Лекція 7 . Сутність і задачі нормування праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль нормування праці в ефективній організації виробничої діяльності підприємства. 2. Структура виробничого процесу в машинобудуванні. Операція як планово-облікова одиниця виробничої діяльності. Структура виробничої операції. 3. Об'єкти нормування праці на підприємстві. <p>Література основна: [1, 2-9, 15 с. 33–48; 16, с. 23–50; 18, с. 22–38].</p> <p>Додаткова: [2, 5, 11, 13-15].</p> <p>Завдання на СРС. З'ясувати сутність і мету технологічного та трудового розділення виробничої операції. Здійснити якісний порівняльний аналіз трудового процесу робітників і управлінського персоналу.</p>
8	<p>Лекція 8. Класифікація витрат робочого часу та склад норми часу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розділення затрат робочого часу виконавців робіт на стандартні елементи , їх індексація, класифікація та аналіз. 2. Змістовна характеристика стандартних елементів затрат робочого часу. 3. Повна норма затрат часу як калькуляція необхідних для виконання роботи чи операції затрат часу виконавців. 4. Склад повної норми часу в залежності від організаційного типу виробництва. <p>Література основна: [1, 2-9, 14 с. 3–18; 15 с. 30–36; 16, с. 13–58].</p> <p>Додаткова: [8, 9].</p> <p>Завдання на СРС . З'ясувати з літературних першоджерел принципи визначення організаційного типу виробництва. Ознайомитись із схемами класифікації затрат робочого часу, запропонованими різними фахівцями.</p>
9	<p>Лекція 9. Система норм і нормативів праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Різновиди норм по праці та їх призначення. 2. Сутнісна характеристика норм часу, виробітку, чисельності, обслуговування, підлеглості. Особливості нормованого завдання. 3. Математична модель залежності між нормою часу та нормою виробітку. <p>Література основна: [1,2-9, 12, с. 46–87; 15, с. 60–76].</p> <p>Додаткова: [1, 3, 10].</p> <p>Завдання на СРС. З'ясувати, для яких категорій персоналу підприємства використовується нормоване завдання. Розв'язати індивідуальне завдання з теми.</p>
10	<p>Лекція 10. Методи нормування праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи і способи встановлення норм по праці. 2. Змістовна сутність сумарних і аналітичних методів нормування праці. 3. Найбільш поширені способи встановлення трудових норм. 4. Переваги технічно обґрунтованих норм. 5. Особливості нормування праці управлінського персоналу. <p>Література основна: [12, с. 3–18; 13, с. 43–58; 15, с.41–69].</p> <p>Додаткова: [12-16].</p> <p>Завдання на СРС. Здійснити порівняльний аналіз переваг і недоліків сумарних і аналітичних методів нормування праці. Ознайомитись із схемами класифікації методів і способів нормування праці, які запропоновані різними авторами.</p>
11	<p>Лекція 11. Вивчення витрат робочого часу спостереженням. Вивчення затрат робочого часу. Спостереження за виконавцями робіт</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Змістовна характеристика фотографії робочого часу та хронометражу. 2. Сутність індивідуальної, групової, масової фотографії робочого часу та методу миттєвих спостережень. 3. Методика складання фактичного та нормативного (планового) балансу затрат робочого часу. 4. Організація нормування праці на підприємстві. <p>Література основна: [1-9, 15, с. 3–18; 16, с. 13–58]. Додаткова: [5, 8, 10]. Завдання на СРС. Виконати перше завдання модульної контрольної роботи. Уточнити зміст етапів проведення хронометражу.</p>
12	<p>Лекція 12. Нормування праці управлінського персоналу. Нормативні матеріали для встановлення норм по праці. Вивчення витрат робочого часу спостереженням</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація нормативних матеріалів по праці. 2. Система норм і нормативів по праці як складова нормативної бази підприємства. 3. Методика розробки нормативів праці. 4. Мікроелементні системи нормативів та особливості їх використання у практичній діяльності. <p>Література основна: [1-9, 17 с. 3–69]. Додаткова: [1,14]. Завдання на СРС. Виконати домашнє завдання з розробки мікроелементної моделі трудового процесу. Здійснити аналіз переваг і недоліків застосування мікроелементних нормативів.</p>
13	<p>РОЗДІЛ 4. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ Лекція 13. Персонал підприємства, його склад, структура і класифікація. Набір та підготовка персоналу підприємства. Визначення чисельності окремих категорій персоналу підприємства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика персоналу підприємства та його структура. 2. Показники чисельності, структури та руху персоналу. 3. Система управління персоналом. 4. Поточні витрати на персонал та їх ефективність. <p>Література основна: [1; 2-9; 14, с. 3–18, 30–36; 16, с. 13–58; 17, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3]. Завдання на СРС. З'ясувати вплив науково-технічного прогресу та інноваційних технологій на зміни в структурі персоналу виробничого підприємства. Виконати домашнє завдання з теми.</p>
14	<p>Лекція 14. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання. Чинники та резерви зростання продуктивності праці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст і критерії оцінки ефективності праці. 2. Продуктивність праці і методи її виміру. 3. Показники рівня продуктивності праці. 4. Резерви і фактори зростання продуктивності праці. <p>Література основна: [1; 10, с. 3–36; 12, с. 13–58; 15, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3, 10]. Завдання на СРС. Ознайомитись з вимірювачами обсягів виробництва продукції. Розв'язати тести з теми, запропонованої у вигляді домашнього завдання.</p>
15	<p>РОЗДІЛ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ Лекція 15. Сутність, функції, структура та принципи організації заробітної плати. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система оплати праці.</p> <p>Тема 4. Організація праці на підприємстві.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції заробітної плати. 2. Принципи організації оплати праці на підприємстві. 3. Структура фонду заробітної плати. <p>Література основна: [11, с. 3–18; 15, с. 12–68; 16, с. 9–61]. Додаткова: [2,9,10].</p>

	Завдання на СРС. З'ясувати особливості формування фонду заробітної плати госпрозрахункових і бюджетних організацій. Виконати домашнє завдання з теми.
16	Лекція 16. Система оплата праці. Тарифна система оплати праці. 1. Економічна сутність відрядної і почасової форм оплати праці. 2. Характеристика відрядних та почасових систем оплати праці. 3. Тарифна та безтарифна системи оплати праці. 4. Штатно-окладна система оплати праці. Література основна: [1; 2-9; 11, с. 3–56; 12, с. 43–117]. Додаткова: [11, 14]. Завдання на СРС. З'ясувати сфери використання основних систем оплати праці. Підготуватись до тестового експрес-контролю на лекції.
17	Лекція 17. Організація преміювання персоналу підприємства. 1. Види премій та джерела преміювання. 2. Змістовна характеристика термінів «показник преміювання» та «умова преміювання». 3. Мотивація трудової діяльності. 4. Досвід зарубіжних розвинутих країн в організації стимулювання праці. Література основна: [11, с. 3–18, 33–39; 12, с. 13–58; 14, с. 3–4]. Додаткова: [7-9, 12,13]. Завдання на СРС. Ознайомитись із сутністю державного регулювання оплати праці. Виконати домашнє завдання з розв'язування тестів з теми, що вивчається.
18	Лекція 18. Поняття соціального захисту та його основні напрямки в сфері праці. 1. Концептуальні засади розбудови вітчизняної моделі соціально – трудових відносин. 2. Забезпечення продуктивної зайнятості населення. 3. Напрями регулювання трудових доходів. 4. Розвиток договірної регулювання соціально – трудових відносин. Література основна: [1-19]. Додаткова: [1-16]. Завдання на СРС. Оформити модульну контрольну роботу, РР. Підготуватись до тестового експрес – контролю на лекції.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Основними завданнями циклу практичних занять з кредитного модулю є:

- закріплення теоретичних знань з економіки праці та соціально – трудових відносин, отриманих студентами на лекційних заняттях і самостійній роботі з першоджерелами;
- набуття практичних вмінь з розрахунків норм штучного й штучно-калькуляційного часу; норм часу, виробітку, обслуговування; нормованих завдань; чисельності персоналу; рівня продуктивності праці; фондів заробітної плати та інших показників по праці і заробітній платі.

№ з/п	Назва теми заняття
	Змістовий модуль 1. «Трудовий потенціал та його використання в сучасних умовах». РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО - ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ НА РИНКУ ПРАЦІ.
1	Практичне заняття 1. Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва. Мета, завдання і зміст практичних занять з «економіка праці та соціально – трудові відносини». Зміст праці як активного процесу діяльності людини. 1. Мета і завдання семінарських і практичних занять. 2. Організаційні і методичні аспекти вивчення дисципліни. 3. Зміст праці як активного процесу діяльності людини, спрямованої на виробництво корисних продуктів. 4. Характеристика основних елементів праці. 5. Видача завдань на підготовку рефератів з дисципліни. Література основна: [1, 2-9, 10 с. 3–18, 30–36; 12, с. 13–58; 3–4; 19, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3, 10, 13]. Завдання на СРС. З'ясувати механізм впливу науково-технічного прогресу на зміни змісту живої праці. Ознайомитися із визначеннями об'єкту і предмету дисципліни

	різними авторами підручників і посібників.
2	<p>Практичне заняття 2. Сутність і задачі нормування праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормування праці як базовий фактор організації виробничої діяльності підприємства. 2. Структура виробничого процесу. 3. Виробнича операція як основна планово-облікова одиниця виробничої діяльності. Технологічне і трудове розділення операції. 4. Об'єкти нормування праці. <p>Література основна: [1, 2-9, 15 с. 33–48, 30–36; 16, с. 23–50; 18, с. 22–38]. Додаткова: [2, 5, 11, 13-15]. Завдання на СРС. З'ясувати сутність і мету технологічного та трудового розділення виробничої операції. Здійснити якісний порівняльний аналіз трудового процесу робітників і управлінського персоналу.</p> <p>Практичне заняття 3. Характеристика соціально-трудових відносин. Форми соціально-трудових відносин.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види, типи та рівні соціально – трудових відносин. 2. Методи регулювання соціально – трудових відносин. 3. Роботодавці та наймані працівники в системі соціально – трудових відносин. <p>Література основна: [1-9; 14, с. 43–78; 16, с. 13–58; 18, с. 12–108]. Додаткова: [1, 3]. Завдання на СРС. Опрацювати з першоджерел тему «Держава як суб'єкт соціально – трудових відносин».</p> <p>Практичне заняття 4. Розвиток соціально-трудових відносин. Соціальне партнерство. Сутність, показники, типи і соціальних структур трудового конфлікту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно – технічні фактори трансформації відносин у сфері праці. 2. Зміни у відносинах власності та їх вплив на соціально – трудові відносини. 3. Вплив глобалізації економіки на сферу праці. 4. Сутність, роль та форми соціального партнерства. 5. МКР – для УС. <p>Література основна: [17, с. 9–61]. Додаткова: [5-8]. Завдання на СРС. Розібратись за допомогою першоджерел з механізмом впливу організаційно – технічних факторів на соціально – трудову сферу.</p> <p>Практичне заняття 5. Поняття соціального захисту та його основні напрямки в сфері праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Досвід передових країн ЄС в оптимізації відносин у сфері праці. 2. Регулювання соціально – трудових відносин у США. 3. Особливості регулювання відносин у сфері праці в Японії. 4. Захист РР. <p>Література основна: [13, с. 13–58; 18, с. 33–89]. Додаткова: [10]. Завдання на СРС. Здійснити аналіз соціально – трудових відносин в розвинутих країнах у вигляді домашнього письмового завдання.</p> <p>РОЗДІЛ 2. РИНОК ПРАЦІ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ</p> <p>Практичне заняття 6. Ринок праці як підсистема ринкової економіки. Механізм функціонування сучасного ринку праці. Сегментація ринку праці за різними ознаками. Теоретичні підходи до аналізу ринку праці. Інфраструктура ринку праці. Особливості й етапи формування ринку праці в Україні. Характеристика міжнародного та вітчизняного ринків праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількісний та якісний, статистичний та динамічний, об'єктивний та суб'єктивний підходи до вивчення явищ на ринку праці. 2. Механізм функціонування регульованого ринку праці.

	<p>3. Класифікація та сегментація ринків праці. Література основна: [1-9; 16, с. 13–98, 130–136; 17, с. 43-88]. Додаткова: [14, 15-17]. Завдання на СРС. Опрацювати по першоджерелам теми: «Забезпечення зайнятості населення» та «Безробіття, форми і причини».</p> <p>Змістовий модуль 2. «Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності».</p> <p>РОЗДІЛ 3. НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА</p>
3	<p>Практичне заняття 7. Класифікація витрат робочого часу та склад норми часу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути розділення затрат робочого часу виконавця робіт на стандартні елементи та їх класифікація. 2. Надати змістовну характеристику стандартних елементів затрат робочого часу. 3. Здійснити аналіз стандартних елементів затрат робочого часу з метою визначення тих з них, які необхідні для виконання виробничого завдання. <p>Література основна: [1, 2-9, 14 с. 3–18; 15 с. 30–36; 16, с. 13–58]. Додаткова: [8, 9]. Завдання на СРС . З'ясувати з літературних першоджерел принципи визначення організаційного типу виробництва. Ознайомитись із схемами класифікації затрат робочого часу, запропонованими різними фахівцями.</p>
4	<p>Практичне заняття 8. Система норм і нормативів праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути склад повної норми часу в залежності від організаційного типу виробництва. 2. Розв'язати задачі щодо визначення величини норм штучного та штучно-калькуляційного часу для заготівельних, обробляючих та складальних операцій в машинобудуванні. <p>Література основна: [1,2-9, 12, с. 46–87; 15, с. 60–76]. Додаткова: [1, 3, 10]. Завдання на СРС. З'ясувати, для яких категорій персоналу підприємства використовується нормоване завдання. Розв'язати індивідуальне завдання з теми.</p>
5	<p>Практичне заняття 9. Базові види норм по праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати змістовну характеристику базових норм по праці: норми праці, виробітку, чисельності, обслуговування, підлеглих, нормованого завдання. 2. Розв'язати тести з пройденого матеріалу по темі: «Нормування праці» <p>Література основна: [12, с. 3–18; 13, с. 43–58; 15, с.41–69]. Додаткова: [12-16]. Завдання на СРС. Здійснити порівняльний аналіз переваг і недоліків сумарних і аналітичних методів нормування праці. Ознайомитись із схемами класифікації методів і способів нормування праці, які запропоновані різними авторами.</p>
6	<p>Практичне заняття 10. Вивчення витрат робочого часу спостереженням. Вивчення затрат робочого часу. Спостереження за виконавцями робіт. Вивчення затрат робочого часу за допомогою фотографії робочого часу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати характеристику основних методів проведення спостережень. 2. Ознайомитись із особливостями застосування індивідуальної, групової, масової фотографії робочого часу та методу миттєвих спостережень. 3. Опрацювати індивідуальні дані фотографії робочого часу і скласти фактичний і нормативний баланси затрат робочого часу. <p>Література основна: [1-9, 15, с. 3–18; 16, с. 13–58]. Додаткова: [5, 8, 10]. Завдання на СРС. Виконати перше завдання модульної контрольної роботи. Уточнити зміст етапів проведення фотографії робочого часу.</p>

7	<p>Практичне заняття 11 . Вивчення витрат робочого часу спостереженням. Вивчення затрат робочого часу. Спостереження за виконавцями робіт. Вивчення затрат робочого часу за допомогою хронометражу та фотохронометражу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Провести аналіз результатів складання фактичного і нормативного балансів затрат робочого часу. 2. Здійснити опис етапів проведення хронометражу і фотохронометражу. 3. Виконати індивідуальне завдання з визначення нормативної тривалості елемента трудового процесу. 4. Видати завдання на модульну контрольну роботу. <p>Література основна: [1-9, 15, с. 3–18; 16, с. 13–58]. Додаткова: [5, 8, 10]. Завдання на СРС. Виконати перше завдання модульної контрольної роботи. Уточнити зміст етапів проведення хронометражу та фотохронометражу.</p>
8	<p>Практичне заняття 12. Нормування праці управлінського персоналу. Методи встановлення трудових норм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здійснити аналіз письмового розв’язання тестів по темі «Нормування праці». 2. Розглянути сутність сумарного та аналітичного методу нормування праці. 3. Надати характеристику способів визначення трудових норм. <p>Література основна: [13, с. 43–58; 15, с.41–69]. Додаткова: [11-14]. Завдання на СРС. Здійснити аналіз переваг і недоліків методів встановлення трудових норм. Ознайомитись із схемами класифікації методів і способів нормування праці, які запропоновані різними авторами.</p>
9	<p>Практичне заняття 13. Нормування праці управлінського персоналу. Нормативні матеріали для встановлення норм по праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати склад та класифікацію нормативних матеріалів з праці у вигляді блок-схеми. 2. Здійснити короткий опис етапів розробки нормативних матеріалів. 3. Розглянути приклад мікроелементного нормування тривалості трудового елемента операції. 4. Розробити мікроелементну модель простого ручного виробничого процесу (у вигляді письмового завдання). <p>Література основна: [1-9, 17 с. 3–69]. Додаткова: [1,14]. Завдання на СРС. Виконати домашнє завдання з розробки мікроелементної моделі трудового процесу. Здійснити аналіз переваг і недоліків застосування мікроелементних нормативів.</p>
10	<p>РОЗДІЛ 4. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ Практичне заняття 14. Персонал підприємства, його склад, структура і класифікація. Набір та підготовка персоналу підприємства. Визначення чисельності окремих категорій персоналу підприємства. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання. Чинники та резерви зростання продуктивності праці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закріпити теоретичний матеріал розв’язанням індивідуальних задач з визначення чисельності технологічних і обслуговуючих робітників та управлінського персоналу. 2. Розв’язати тести з пройденого матеріалу по темі « Персонал підприємства і продуктивність праці». <p>Література основна: [1, 2-9, 14, с. 3–18, 30–36; 16, с. 13–58; 17, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3]. Завдання на СРС. З’ясувати вплив науково-технічного прогресу та інноваційних технологій на зміни в структурі персоналу виробничого підприємства. Виконати домашнє завдання з теми.</p>
11	<p>РОЗДІЛ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ</p>

	<p>Практичне заняття 15. Сутність, функції, структура та принципи організації заробітної плати. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система оплати праці. Формування фонду заробітної плати підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати сутнісну характеристику терміну «фонд заробітної плати». 2. Розкрити джерела формування фонду заробітної плати підприємства. 3. Розглянути структурні складові фонду заробітної плати. 4. Розв'язати індивідуальні завдання з теми. <p>Література основна: [11, с. 3–18; 15, с. 12–68; 16, с. 9–61]. Додаткова: [2,9,10]. Завдання на СРС. З'ясувати особливості формування фонду заробітної плати госпрозрахункових і бюджетних організацій. Виконати домашнє завдання з теми.</p>
12	<p>Практичне заняття 16. Система оплата праці. Тарифна система оплати праці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити сутність форм і основних систем оплати праці. 2. Розглянути особливості тарифної і безтарифної системи оплати праці. 3. Здійснити аналіз переваг і недоліків найбільш розповсюджених систем оплати праці. <p>Література основна: [1; 2-9; 11, с. 3–56; 12, с. 43–117]. Додаткова: [11, 14]. Завдання на СРС. З'ясувати сфери використання основних систем оплати праці.</p>
13	<p>Практичне заняття 17. Організація преміювання персоналу підприємства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути види премій та джерела преміювання. 2. Розкрити зміст понять «показник преміювання» та «умова преміювання». 3. Розв'язати індивідуальні завдання з розрахунків розмірів премій технологічних та обслуговуючих робітників. <p>Література основна: [11, с. 3–18, 33–39; 12, с. 13–58; 14, с. 3–4]. Додаткова: [7-9, 12,13]. Завдання на СРС. Ознайомитись із сутністю державного регулювання оплати праці. Виконати домашнє завдання з розв'язування тестів з теми, що вивчається.</p>
18	<p>Практичне заняття 18. Проведення МКР та підведення підсумків вивчення дисципліни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз результатів виконання модульної контрольної роботи. 2. Здача РР (захист). 3. Оголошення результатів рейтингової оцінки роботи студентів. <p>Завдання на СРС. Підготуватись до тестового експрес – контролю на лекції, підготуватися до екзамену.</p>

6. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота студента охоплює такі складники як підготування до поточних опитувань, підготування до практичних занять, підготування до модульної контрольної роботи, підготовка до виконання розрахункової роботи.

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
1	2	УС/УК/УЕ
	Змістовий модуль 1. «Трудовий потенціал та його використання в сучасних умовах».	
1	<p>РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ НА РИНКУ ПРАЦІ</p> <p>Система соціально – трудових відносин та її складові. Завдання на СРС. Опрацювати з першоджерел тему «Держава як суб'єкт соціально – трудових відносин». Література основна: [1-9; 14, с. 43–78; 16, с. 13–58; 18, с. 12–108]. Додаткова: [1, 3].</p>	2/2/2
2	Фактори трансформації соціально – трудових відносин	2/2/2

	Завдання на СРС. Розібратись за допомогою першоджерел з механізмом впливу організаційно – технічних факторів на соціально – трудову сферу. Література основна: [17, с. 9–61]. Додаткова: [5-8].	
3	Зарубіжний досвід регулювання соціально – трудових відносин Завдання на СРС. Здійснити аналіз соціально – трудових відносин в розвинутих країнах у вигляді домашнього письмового завдання. Література основна: [13, с. 13–58; 18, с. 33–89]. Додаткова: [10].	2/2/2
4	РОЗДІЛ 2. РИНОК ПРАЦІ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ Сутність і роль ринку праці в економічній системі та механізм його функціонування Завдання на СРС. Опрацювати по першоджерелам теми: «Забезпечення зайнятості населення» та «Безробіття, форми і причини». Література основна: [1-9; 16, с. 13–98, 130–136; 17, с. 43-88]. Додаткова: [14, 15-17].	2/2/2
	Змістовий модуль 2. «Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності».	
5	РОЗДІЛ 3. НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва. Завдання на СРС. З'ясувати механізм впливу науково-технічного прогресу на зміни змісту живої праці. Ознайомитись із визначеннями об'єкту і предмету дисципліни різними авторами підручників і посібників. Література основна: [1, 2-9, 10 с. 3–18, 30–36; 12, с. 13–58; 3–4; 19, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3, 10, 13].	2/2/2
6	Сутність, значення і об'єкти нормування праці. Завдання на СРС. З'ясувати сутність і мету технологічного та трудового розділення виробничої операції. Здійснити якісний порівняльний аналіз трудового процесу робітників і управлінського персоналу. Література основна: [1, 2-9, 15 с. 33–48, 30–36; 16, с. 23–50; 18, с. 22–38]. Додаткова: [2, 5, 11, 13-15].	2/2/2
7	Затрати робочого часу виконавця та їх класифікація. Завдання на СРС . З'ясувати з літературних першоджерел принципи визначення організаційного типу виробництва. Ознайомитись із схемами класифікації затрат робочого часу, запропонованими різними фахівцями. Література основна: [1, 2-9, 14 с. 3–18; 15 с. 30–36; 16, с. 13–58]. Додаткова: [8, 9].	2/2/2
8	Склад повної норми штучного часу та її розрахунок Завдання на СРС. З'ясувати, для яких категорій персоналу підприємства використовується нормоване завдання. Розв'язати індивідуальне завдання з теми. Література основна: [1,2-9, 12, с. 46–87; 15, с. 60–76]. Додаткова: [1, 3, 10].	2/2/2
9	Базові види норм по праці. Завдання на СРС. Здійснити порівняльний аналіз переваг і недоліків сумарних і аналітичних методів нормування праці. Ознайомитись із схемами класифікації методів і способів нормування праці, які запропоновані різними авторами. Література основна: [12, с. 3–18; 13, с. 43–58; 15, с.41–69]. Додаткова: [12-16].	2/2/2
10	Методи встановлення трудових норм Завдання на СРС. Здійснити аналіз переваг і недоліків методів встановлення трудових норм. Ознайомитись із схемами класифікації методів і способів нормування праці, які запропоновані різними авторами. Література основна: [13, с. 43–58; 15, с.41–69]. Додаткова: [11-14].	2/2/2

11	Нормативні матеріали для встановлення норм по праці Завдання на СРС. Виконати домашнє завдання з розробки мікроелементної моделі трудового процесу. Здійснити аналіз переваг і недоліків застосування мікроелементних нормативів. Література основна: [1-9, 17 с. 3–69]. Додаткова: [1,14].	2/2/2
12	Вивчення затрат робочого часу за допомогою фотографії робочого часу. Завдання на СРС. Виконати перше завдання модульної контрольної роботи. Уточнити зміст етапів проведення фотографії робочого часу. Література основна: [1-9, 15, с. 3–18; 16, с. 13–58]. Додаткова: [5, 8, 10].	2/2/2
13	Вивчення затрат робочого часу за допомогою хронометражу та фотохронометражу Завдання на СРС. Виконати перше завдання модульної контрольної роботи. Уточнити зміст етапів проведення хронометражу та фотохронометражу. Література основна: [1-9, 15, с. 3–18; 16, с. 13–58]. Додаткова: [5, 8, 10].	2/2/2
14	РОЗДІЛ 4. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ Визначення чисельності персоналу підприємства та рівня його продуктивності праці Завдання на СРС. З'ясувати вплив науково-технічного прогресу та інноваційних технологій на зміни в структурі персоналу виробничого підприємства. Виконати домашнє завдання з теми. Література основна: [1, 2-9, 14, с. 3–18, 30–36; 16, с. 13–58; 17, с. 12–68]. Додаткова: [1, 3].	2/2/2
15	РОЗДІЛ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ Формування фонду заробітної плати підприємства Завдання на СРС. З'ясувати особливості формування фонду заробітної плати госпрозрахункових і бюджетних організацій. Виконати домашнє завдання з теми. Література основна: [11, с. 3–18; 15, с. 12–68; 16, с. 9–61]. Додаткова: [2,9,10].	2/2/2
16	Форми і системи оплати праці Завдання на СРС. З'ясувати сфери використання основних систем оплати праці. Література основна: [1; 2-9; 11, с. 3–56; 12, с. 43–117]. Додаткова: [11, 14].	2/2/2
17	Організація преміювання персоналу на підприємстві. Завдання на СРС. Ознайомитись із сутністю державного регулювання оплати праці. Виконати домашнє завдання з розв'язування тестів з теми, що вивчається. Література основна: [11, с. 3–18, 33–39; 12, с. 13–58; 14, с. 3–4]. Додаткова: [7-9, 12,13].	2/2/2
18	Підготовка до модульної контрольної роботи	4/4/4
19	Розрахункова робота	10/10/10
20	Підготовка до екзамену	30/30/30
Всього, год.		78/78/78

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять. Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент має право відпрацювати пропущені з поважної причини (лікарняний, мобільність тощо) заняття за рахунок самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>.

Завдання, яке подається на перевірку з порушенням терміну виконання, оцінюється з врахуванням зменшення балів.

У разі пропуску з поважної причини заняття, на якому проходив контрольний захід,

- тестування можна написати в інший день за індивідуальним графіком;
- завдання з практичних занять виконуються дистанційно, зберігаються на google-диску.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Студент може підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Студенти мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Календарний контроль проводиться з метою підвищення якості навчання студентів та моніторингу виконання студентом вимог силабусу.

Критерій		Перший календарний контроль	Другий календарний контроль
Термін календарного контролю ¹		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання позитивної оцінки	Поточний рейтинг ²	≥ 25 балів	≥ 50 балів

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

Передбачено можливість проведення лекційних та практичних занять англійською мовою, що сприятиме оволодінню професійною термінологією мовою оригіналу. Кількість та графік проведення занять англійською мовою узгоджується викладачем зі студентами на початку семестру.

Позааудиторні заняття. Передбачається в межах вивчення навчальної дисципліни участь в конференціях, форумах, круглих столах тощо.

Призначення заохочувальних та штрафних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання сума всіх заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали оцінювання. Заохочувальні бали студентам можуть нараховуватись за такі види наукової та дослідної роботи:

- проведення науково-дослідної роботи, результати якої представлено у вигляді наукових тез (ваговий бал – 3), наукової статті (ваговий бал – 5);
- отримання сертифікату знання (неформальна освіта)- ваговий бал – 5;
- участь в олімпіадах I та II рівнів, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 5);
- участь у конкурсах наукових робіт, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 10).

Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

¹ Там само.

² Там само.

Підготування до практичних занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи студентів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестрова атестація проводиться у вигляді екзамену. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система та університетська шкала.

Поточний контроль: участь у роботі практичних занять, доповідання, МКР, розрахункова робота.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: екзамен.

Умови допуску до семестрового контролю: Якщо семестровий рейтинг більше 50 балів студент допускається до екзамену, всі мкр та рр мають бути зарахованими.

Модульна контрольна робота (МКР) (приклад див. додаток 2). Модульна контрольна робота містить комплексні питання тестового, розрахункового або відкритого (питання, яке вимагає розгорнутої текстової відповіді) типу, які оцінюються в два бали. За правильну відповідь на питання студент отримує 2 бали, неправильну – 0 балів.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання*	%	Ваговий бал	Кількість	Разом
1.	Презентація й публічний виступ, участь у обговореннях та доповнення, звітування з тематичних завдань	70%	2	20	40
2.	Модульна контрольна робота	15%	10	1	10
3.	Індивідуальне завдання	15%	10	1	10
	Разом				60

Вагові 60 балів охоплюють:

Виконання МКР.

Участь у практичних заняттях. Активна участь на кожному занятті оцінюється у 2 балів, малоактивна участь, некоректні відповіді та коментарі, які свідчать про непідготовленість студента до заняття, знижують оцінку за роботу на практичному занятті до 1 балу.

Індивідуальне завдання (РР) (приклад див. додаток 1). – опис індивідуального завдання наведено у методичних вказівках Економіка праці і соціально-трудова відносини: Практикум [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студ. спеціальності 051 «Економіка»/ КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: О.І. Іляш, С.С. Гринкевич, О.А.Шевчук, С.М. Савченко, Н.О. Черненко, Т.В. Обелець (За заг. редакцією проф. О.І. Іляш). – Електронні текстові дані (1 файл: 2 Мбайта). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 150 с. Назва з екрана. <https://ela.kpi.ua/>. Оцінюється у 10 балів.

Всі студенти складають екзамен, який має 3 практичні питання та 1 теоретичне.

Вага: 1 теор. питання = 10 б.

3 практ = 3 пит *10 б. =30 б.

Загальна кількість = 60 б. за сем. +40 б. екзамен. = 100 б.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Семестровий контроль відбувається у вигляді підсумкового написання екзаменаційної роботи (4 питання). З метою закріплення знань, одержаних студентами на лекційних, семінарських, практичних заняттях та в результаті самостійної роботи, на кожному практичному занятті, починаючи з другого, рекомендується здійснювати експрес-контроль отриманих знань у вигляді письмового вирішення тестових завдань або опитування.

Проведення лекцій забезпечує формування теоретичних знань студента у процесі викладу теоретичного матеріалу, розв'язування проблем, ситуацій, завдань практично-прикладного характеру, використання мультимедійних засобів. Студенти повинні уважно прослухати план лекції, стежити за ходом викладання відповідно до плану. Головні тези лекції лектор виділяє різними способами: затримання або прискорення темпу, підвищення інтонації, виразнішою дикцією, повторенням окремих фраз, вказівкою, щоб студенти записали визначення або положення. Конспект лекцій повинен являти скорочений запис, в якому за допомогою активної думки та пам'яті виділяється головне. Нові поняття, визначення та найінформативніші висновки слід записувати повністю для спрощення їх подальшого відтворення.

У ході практичних занять здійснюється закріплення теоретичного матеріалу та набуття практичних вмінь у процесі розв'язування індивідуальних та диференційованих задач, проблемних ситуацій, проведення партнерських дискусій, ділових ігор, презентацій, навчальних проектів, які моделюють майбутню професійну діяльність фахівців в умовах ринку. Студенти розглядають ситуації, наближені до реальних умов виробничої діяльності. На практичному занятті студенти повинні оволодіти навичками вирішення конкретних практичних завдань у відповідності до тематики практичних занять.

Самостійна робота студентів полягає у створенні індивідуальних опорних конспектів, виконанні вправ змістово-пошукового плану, підготовці та виконанні індивідуальних та колективних завдань.

Методика вивчення кредитного модуля (дисципліни) ґрунтується на поєднанні послідовного вивчення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу програми на практичних заняттях, виконання індивідуальних, контрольних завдань, самостійної роботи студентів з використанням основного і додаткового матеріалу інформаційних джерел.

Протягом викладання кредитного модуля (36 лекцій та 36 год. практичних) застосовуватимуться основні **методи навчання**:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія і ін.);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації для лекційних занять, розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-форум).

Додаток 1

РОЗРАХУНКОВА РОБОТА З КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ».

Завдання 1

Розрахувати технологічну трудомісткість виготовлення умовної деталі за даними з таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Вихідні дані для розрахунку трудомісткості виготовлення деталі

Найменування операції техпроцесу	Організація виробничого	$T_{оп}$, хв.	$K_{оо}$, %	$K_{то}$, %	$\sum T_{пз}$, хв.	$K_{відп.}$, %
-------------------------------------	----------------------------	-------------------	--------------	--------------	------------------------	--------------------

	процесу обробки деталі					
1. Виготовлення литих заготовок	Партіями по 80 шт.	2,5	10	-	20+N	12
2. Термічна обробка заготовок	Партіями по 40 шт.	4,0	10	-	10+N	12
3. Фрезерна операція	Поштучно	2+N	8	5	-	5
4. Свердлильна операція	Поштучно	0,5	3	4	-	5
5. Шліфувальна операція	Поштучно	1+N	4	6	-	5
6. Контрольна операція	Поштучно	0,5+N	5	3	-	4

Примітка: N – остання цифра залікової книжки студента;

$T_{оп}$ – оперативний час;

$K_{оо}$ – час організаційного обслуговування робочого місця (у відсотках від оперативного часу);

$K_{то}$ – час технічного обслуговування робочого місця (у відсотках від оперативного часу);

$T_{пз}$ – підготовчо-заклучний час;

$K_{від}$ – час на відпочинок і особисті потреби (у відсотках від оперативного часу).

Завдання 2

- Скласти фактичний та нормативний баланс робочого часу фрезерувальника механічного цеху.
- Визначити штучно-калькуляційний час виготовлення ним штампової плити.
- Встановити можливе зростання продуктивності праці фрезерувальника за наступними вихідними даними:
  - спостережний лист індивідуальної фотографії робочого часу фрезерувальника (табл. 2.1.);
  - діючий на підприємстві норматив витрат робочого часу на відпочинок в механічному цеху складає 6 % від загальних витрат робочого часу на оперативну роботу, а встановлений час перерв на особисті потреби дорівнює 10 хв. за зміну;
  - кількість виготовленої за зміну продукції – 40 штампових плит.

Таблиця 2.1.

Спостережний лист індивідуальної фотографії робочого часу

Події та найменування видів витрат робочого часу	Поточний час настання подій, закінчення робіт та інших елементів витрат робочого часу		Тривалість, хв.
	год.	хв.	
1. Початок спостереження (початок зміни)	8	00	-
2. З'явився на робочому місці	8	06	6
3. Очікування майстра	8	13	7
4. Отримання завдання, інструктаж майстра	8	22	9
5. Встановлення та регулювання пристрою для обробки	8	28+N	
6. Очікування заготовок	8	48-N	
7. Встановлення та зняття деталі, активний нагляд за роботою верстата (оперативний час роботи)	9	30	
8. Відсутній на робочому місці	9	44	14
9. Оперативний час роботи	10	29	45
10. Відсутній на робочому місці	10	48	19
11. Оперативний час роботи	11	20	32
12. Очікування ремонту пристрою	11	30+N	
13. Ремонт пристрою	11	50-N	

14. Відсутній на робочому місці, початок обідньої перерви	12	00	
15. Закінчення обідньої перерви	13	00	Не врахов.
16. Відсутній на робочому місці	13	04	4
17. Оперативний час роботи	15	10	126
18. Відсутній на робочому місці	15	21	11
19. Оперативний час роботи	16	30	69
20. Здача готових деталей контролерові ВТК	16	42	12
21. Прибирання робочого місця	16	55	7
22. Закінчення зміни	17	00	5
ВСЬОГО			480

Завдання 3

1. Розробити місячне нормоване завдання комплексній бригаді інструментальників чисельністю 10+N осіб.
2. Розрахувати у відповідності з цим завданням плановий фонд оплати праці бригади.
3. Визначити середню планову заробітну плату одного робітника на місяць.

Вихідні дані для розрахунку

1. Загальна планова місячна виробнича програма інструментального цеху, в складі якої працює комплексна бригада, представлена в табл. 3.1.
2. Тарифні умови оплати праці наступні:

Кваліфікаційний розряд робіт	3	4	5	6
Тарифний коефіцієнт	1,87	2,06	2,26	2,49

3. Оплата по першому тарифному розряду складає 9,2 грн. Премія за виконання нормованого завдання при умові якісного виконання робіт становить 30 % від основної заробітної плати.
4. Оплата за відпустку, доплата за суміщення професій та розширення зон обслуговування за роботу у нічний час та інше становить 25 % від основної заробітної плати.
5. Плановий фонд робочого часу одного робітника за місяць становить 160 год.
6. Плановий виробіток бригади – 110 %.

Таблиця 3.1.

Загальна місячна програма інструментального цеху

Найменування продукції та робіт	Кількість, шт.	Технологічна трудомісткість, н-г/шт.	Середній кваліфікаційний розряд робіт
1. Штамп А	50	20	4
2. Штамп Б	60	50	5
3. Штамп В	20	110	4
4. Пресформа А	25	40	4
5. Пресформа Б	40	125	5
6. Пристосування А	20	15	4
7. Пристосування Б	10	25	4
8. Запчастини А	200	5	3
9. Запчастини Б	400	2	3
10. Виготовлення комплексу деталей нестандартного обладнання А	2	700	6
11. Виготовлення комплексу деталей нестандартного обладнання Б	1	2300	5

Примітка:

1. Місячне нормоване завдання бригаді формується при умові включення в нього мінімальної номенклатури продукції та робіт.

2. Партії виробів відповідного найменування (графа 2, табл. 3.1) поділу на окремі частини не підлягають.

Додаток 2

**МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА З КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»
Варіант 1**

Задача 1

У відповідності з тематичним планом науково-дослідного інституту на наступний рік загальний обсяг робіт у грошовому еквіваленті становить $3000000 \times 1, N$ грн. Нормативний виробіток на одного працівника – становить $49000 \times 1, N$ грн. на рік.

Розрахувати необхідне, для виконання тематичного плану, зростання продуктивності праці по інституту у %, якщо фактична чисельність працівників буде складати $45 \times 1, N$ чол.

Задача 2

Розрахувати необхідну чисельність операторів відділу маркетингу, постачання та збуту, використовуючи такі дані:

1. За місяць операторами відділу оформлюється $10\ 000 \times 1, N$ супроводжувальних товарно-матеріальних документів.
2. Підготовчо-заключний час, який включає підготовку офісної техніки, інформаційно-довідкової документації, бланків, підпис у начальника тощо складає 0,8 хвилини на документ.
3. Оперативний час на підготовку одного документу складає $3,5 \times 1, N$ хвилини.
4. Час обслуговування робочого місця та відпочинок і особисті потреби дорівнює 4% від оперативного часу.
5. Плановий місячний фонд робочого часу оператора - 168 годин або 22 дні.

Задача 3

Розрахувати планову облікову чисельність робітників-відрядників та необхідну кількість робочих місць у цеху при таких вихідних даних:

1. Виробнича програма цеху на плановий рік складає по виробу "А" - $35800 \times 1, N$ шт., по виробу "Б" - $48000 \times 1, N$ шт., по виробу "В" – $310000 \times 1, N$ шт.

2. Планова норма штучно-калькуляційного часу дорівнює, відповідно, $2,6 \times 1, N$, $0,4 \times 1, N$, і $0,4 \times 1, N$ нормо-години.

3. Вказані роботи виконуються відрядниками, ефективний фонд робочого часу яких складає 1830 годин за рік.

4. Цех працює у дві зміни, тривалістю 8 год. кожна, 250 днів

Задача 4

Повна планова трудомісткість річної програми на поточний рік становлять по підприємству 800000 н-год. При цьому трудомісткість управління становить $30\% \times 1, N_{в.}$

З початку 4-ого кварталу планується введення комп'ютерної мережі у системі управління підприємством, що знизить трудомісткість управлінських функцій на $40\% \times 1, N_{в.}$

Розрахувати середньорічну чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства, якщо ефективний фонд робочого часу одного працівника становить 1800 годин.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

доцент кафедри міжнародної економіки, канд. екон. наук., доцент,

Черненко Наталя Олександрівна

Ухвалено кафедрою міжнародної економіки (протокол №14 від 18.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол №10 від 24.06.2024 р.)